

Bygga svenska, kopieringsunderlag till övning 1, fokus på talat språk. Åk 1–3.

Titta på de översiktliga beskrivningarna av stegen från kapitel 4 tillsammans med exempel på undervisning och stöttning för talat språk från kapitel 5.

Förberedelser: Kopiera de översiktliga beskrivningarna av steg 2, 3 och 4 från kapitel fyra, och ta bort uppgiften om stegets beteckning (markerat med röd cirkel i bilden). Kopiera också *exempel på undervisning och stöttning* för talat språk i kapitel 5. Klipp isär de olika stegen.

Arbetet inleds med att deltagarna sorterar och pusslar ihop steg och exempel på undervisning och stöttning: vad är steg 2, 3 respektive 4? Vilka exempel på undervisning och stöttning kan passa på respektive steg?

Diskutera vilka steg era elever befinner sig på, och välj något exempel på undervisning och stöttning som ni vill fokusera på och utveckla i undervisningen de kommande lektionerna.

Samma övning kan göras för att introducera *läsa* respektive *skriva* i kapitel 6. Då kan dels inledande beskrivningar av respektive färdighet, dels exempel på undervisning och stöttning, för några utvalda steg användas.

OBS: I kopieringsunderlaget nedan ingår endast första delen av de översiktliga beskrivningarna..

Välj om du vill ta med rubrikerna eller inte – det blir ju olika grad av stöttning om de syns eller ej.

STEG 2 PÅ VÄG I SPRÅKET

Elever på steg 2 har kommit en bit på väg i sin språkutveckling och de har utökat sin förmåga att självständigt delta i konkreta och bekanta skolsituationer. De visar i allt högre utsträckning sin förståelse genom att använda frekventa vardags- och skolrelaterade ord och fraser i enkla, korta meningar. Eleverna har också till viss del utvecklat ett mer ämnesrelaterat ordförråd.

På steg 2 har eleverna utvecklat sina läs- och skrivfärdigheter i andraspråket och de kan i viss mån utnyttja dem för ett mer generellt lärande, beroende på ålder och skolbakgrund. Men eleverna är fortfarande inne i en process där språkanvändningen kräver en stor koncentration och tar mycket tid i anspråk. Eleverna kan då lätt hamna utanför om inte läraren underlättar förståelsen och delaktigheten med lämplig stöttning.

Eleverna har ofta ämneskunskaper som de inte förmår uttrycka på svenska och det är därför värdefullt att de får möjlighet att ta stöd av andra uttrycksätt.

STEG 3 VIDARE I SPRÅKET

Elever på steg 3 behöver inte längre lägga lika stor kraft vid att förstå och använda språket i återkommande skolaktiviteter så länge de har tillgång till språklig stöttning av varierande slag. Eleverna deltar i meningsskapande i skolans olika ämnen med allt större framgång och de använder i allt större utsträckning svenska i sitt lärande och för att visa vad de kan.

På steg 3 är elevens behov av andraspråksundervisning fortfarande stort, samtidigt som modersmålet och eventuella andra språk alltjämt spelar en viktig roll.

Eleverna använder både talat och skrivet språk i längre sammanhållna sekvenser och de återanvänder också en del mer eller mindre fasta fraser. Eleverna har utvecklat ett ordförråd av frekventa ord och fraser och har i stort god kontroll över de grundläggande grammatiska strukturerna för ett fungerande vardagsspråk. Deras kontroll över språket varierar dock med uppgifternas svårighetsgrad och deras tillgång till stöttning. På steg 3 märker andraspråkslära-

STEG 4 MOT ETT AVANCERAT SPRÅK

Elever på steg 4 på väg mot en åldersadekvat språkanvändning på sitt andraspråk. De deltar självständigt i klassrumsaktiviteter och uppvisar en breddad språklig repertoar, både när det gäller att skapa och ta del av talat och skrivet språk.

Eleverna har utvecklat sitt skolrelaterade ordförråd och de kan i talad och skriven svenska uttrycka sig med större säkerhet, precision och nyansering. De behärskar även i allt högre grad en språklig variation i förhållande till situationen och uppgiften. Det innebär att de, i relation till sin ålder och den årskurs de går i, kan producera längre och mer sammanhållen text som är utvecklad och fördjupad i förhållande till situationen och uppgiften. Elever på steg 4 förväntas också förstå och skapa mening i mer komplext talat och skrivet språk. De kan dock behöva hjälp med att hitta information som inte är utskrivet eller uttalat, men som förväntas framgå av sammanhanget.

I takt med att de språkliga kraven ökar möter eleverna nya utmaningar, exempelvis alltmer komplexa strukturer, ett mindre frekvent ordförråd, underförstådda antaganden och högre krav på anpassning av språket till ämnet och situationen. Eleven behöver fortfarande genomtänkt och strukturerad språk-

Exempel på undervisning och stöttning

- Läs högt för eleverna. Välj gärna berättelser med en tydlig struktur, ett uppreparande språk och återkommande händelser.
- Ge eleverna möjlighet att lyssna på fler röster än den egna lärarens, till exempel inspelade ljudböcker.
- Arbeta med uppgifter som utvecklar ordförrådet, till exempel genom att fotografera olika händelser under en idrottsdag och därefter sätta ord på dem tillsammans i klassrummet. *Vad ser vi på bilden? Hon hoppar längd, springer 100 meter, åker buss, häller upp kaffe, ringer ett samtal.*
- Uppmärksamma och modellera hur man uttrycker sig i vardagliga samtal och dialoger, till exempel genom fraser såsom *Jag skulle vilja ... Är du snäll och ...*
- Ge eleverna modeller för olika frågekonstruktioner, till exempel genom frågelekar.

Exempel på undervisning och stöttning

- Öva aktivt lyssnande, till exempel genom att låta eleverna lyssna på ett radio- eller tv-program och sedan återberätta det för varandra.
- Stanna upp vid, upprepa och bearbeta ett innehåll i flera steg, till exempel genom att läsa en text högt för eleverna, låta eleverna ta ställning till några påståenden (*stämmer/stämmer inte*) om innehållet och samla in svaren för att få en uppfattning om hur eleverna har förstått, därefter ge eleverna tillbaka deras lösningar/svar, låta dem jämföra med en kamrat och förhandla med varandra om sådant som de är oense om.

Exempel på undervisning och stöttning

- Lyssna på tv- och radioprogram, högläsning, ljudböcker och film. Stanna upp vid, samtala om och bearbeta innehållet.
- Fånga upp och bygg vidare på elevens bidrag i klassrumssamtalen, till exempel genom att omformulera elevens svar i riktning mot ett mer skolrelaterat språk.
- Skapa bildkort med sekvenser från en film eller ett tv-program med hjälp av skärmlapp. Låt eleverna återberätta filmen med stöd av bildkorten, eller samtala om den i grupp utifrån ett antal frågeställningar som ni har kommit överens om tillsammans.